

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО КОНТИНГЕНТУ

А. Лігоцький

Київ, Інститут педагогіки
і психології професійної освіти
АПН України

Фактори, що визначають тенденції розвитку вищої освіти в розвинутих країнах, поділяються на: *економічні* (потреба економіки в спеціалістах з вищою освітою); *соціальні* (частка молоді студентського віку в різних соціальних групах, орієнтованої на здобуття вищої освіти); *демографічні* (швидкість зростання населення і місце в ньому студентської молоді). Аналіз масиву статистичного матеріалу показує, що протягом майже століття (1890-1960 рр.) у західноєвропейських країнах і в США спостерігалось стале експоненціальне зростання студентського контингенту, яке становило приблизно 3,0% за рік (Великобританія - 2,7%, Франція - 3,2, Італія - 3,4, Бельгія - 2,3, Нідерланди - 3,7%).

У цілому це відповідало темпам розвитку економіки згаданих вище країн. За зазначений період чисельність студентів збільшилася майже в 20 разів. Цей процес відзначався тим, що *внесок знань в удосконалення нових технологій виробництва був найефективнішим видом підвищення продуктивності праці*. Країни, які йшли шляхом розширення наукомістких підприємств, розвивалися швидкими темпами. З 1960 року сталися значні зміни в середньорічних темпах зростання студентського контингенту, які зросли в середньому до 8,4%, перебуваючи на цьому рівні протягом майже останніх 30 років. Так, середньорічні темпи зростання становили: у Великобританії - 9,3%, ФРН - 7,3, Франції - 9,4, Італії - 7,6, Бельгії - 8,1, Нідерландах - 8,9%.

Таку ескалацію навряд чи можна пояснити якоюсь загальною *демографічною тенденцією*. Головна причина явища полягає в тому, що впродовж останніх 20 років почала складатися *нова модель економічного розвитку*. Так, для верхньої соціальної групи цей показник у 1970-94 роках зріс: у Франції з 49 до 90%, у ФРН - з 42 до 93%, в Італії - з 52 до 97%. В останні роки почалося відносно зменшення студентського контингенту, спричинене соціальними факторами. Це було зумовлене не демографічними причинами і не розчаруванням студентів в освіті, а високим

показником усвідомлення різними соціальними групами молоді важливості вищої освіти, що досягла логічної межі. Виявлення тенденцій є важливим моментом системного аналізу та моделювання освіти, роль якої безперервно зростає, оскільки вона становить якісно новий механізм самозбереження людства.

У цьому плані треба особливо відзначити головні тенденції, які останніми десятиліттями набули стійкого характеру. *По-перше*, в усіх провідних країнах стрімко розвивався неуніверситетський сектор вищої освіти, орієнтований на підготовку спеціалістів для підприємств, а також сектор післядипломного навчання, спрямований на підготовку наукових кадрів. *По-друге*, прогресують вечірня, заочна і дистанційна форми навчання та різноманітні форми підвищення кваліфікації фахівців. *По-третє*, ініціаторами змін у вищій освіті виступають не її власні проблеми чи негаразди, а ті чинники, які лежать поза нею, насамперед, пріоритети й вимоги до освітньої системи, породжені рухом світового співтовариства у майбутнє.

СВІТОВЕ СТУДЕНТСТВО ТА РИНОК ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ

К. Корсак

*Київ, Національний університет
"Киево-Могилянська Академія"*

1. Протягом останніх десятиріч кількість студентів у світі невпинно і швидко зростала. Якщо спочатку серед лідерів були країни соціалістичного блоку, то потім вони ввійшли у період стагнації, набагато поступаючись у поступу як розвинутим країнам Заходу, так і майже всім представникам Третього світу.

У наш час експерти оцінюють студентство світу у 65-70 млн. осіб. Це дуже різноманітний конгломерат, у змінах якого можна вказати на кілька досить виразних тенденцій:

- повна кількість продовжує зростати, немає ознак насичення;
- у все більшому числі країн елітна вища освіта для частини спеціально підготовлених осіб замінюється масовою, а у виняткових випадках (США, Канада тощо) - загальною;